

Pretul

pentru Sibiu pe 1 anu întregu 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu la casa cu 1 fl. mai multu pe anu; — trimisu cu post'a în lăintrulu monarchiei pe 1 anu întregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — In strainatate pe 1 anu 10 fl. séu 22 franci, pe 6 luni 5 fl. séu 11 franci; — numeri singuratici se dau câte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu si literariu.

Ori-ce inserate,
se platescu pe serie séu linia, cu litere merunte garmondu, la prim'a publicare câte 7 cr., la adou'a si a trei'a câte 6 cr. v. a. si preste aceea 30 cr. de timbru la tesaurulu publicu.
Prenumeratiunile se potu face în modulu celu mai usioru prin assemnatiunile postei statului, adresate de a dreptulu la Redactiunea Diariului Observatoriulu în Sibiu.

Nr. 46.

Sibiu, 7/19 Iuniu 1878.

Anulu I.

Deschidere de prenumeratiune.

Primirea binevoitória si caldurósa ce avuramu la publiculu nostru lectoru în Semestrulu I, pe langa ce ne obliga a'i fi recunoscatori, ne indemnà si si inbarbatà totu-odata, cá pasindu siguru înainte pe spinós'a carare de publicisti, se deschidemu la acestu diariu

„Observatoriulu“

abonamentu nou pe Semestrulu alu II-lea din a. c. 1878, pe langa conditiunile specificate în fruntea lui, si anume

cu 4 fl. v. a. în lăintrulu monarchiei,
cu 5 fl. séu 11 franci în strainatate.

În Sibiu cu 3 fl. 50 cr., dusu la casa cu 50 cr. mai multu.

Preturile de prenumeratiune se transmitu de a dreptulu la: Redactiunea „Observatoriulu“ în Sibiu, strad'a Orediului Nr. 7.

Dela imbraciosiarea ulterióra de care vomu avea parte, va depinde progressiv'a inavutire a diariului nostru, a carui programa în sinesi considerata, este fórté largá, éra infricosiat'a putere a evenimenteloru actuali, care nu se voru potea sista în mersulu loru prin nici-unu congressu din lume, dá ori-carui publicistu materialu de o abundantia ne mai cunoscuta dela 1848/1849 pâna acuma.

Deci înainte cu D-dieu.

Redactiunea.

Sistem'a federalismului în parlamentulu din Vien'a

(Fine.)

Atátu aparatorii centralismului din Vien'a, cátu si mai vertosu dualistii din Ungari'a se aratá pâna în anulu trecutú adversari fórté inversiunati ai Federalismului monarhicu, asia cumu ilu veduramu definitu în numerulu precedente, în cátu avea intru nimicu a infierá pe aparatorii acestuia cá pe nisce tradatori. Dualistii continua cu acésta hostilitate a loru pâna în diu'a de astadi, éra anume candu este vorba de restaurarea autonomiei marelui principatu Transilvani'a, isi pierdu totu cumpetulu si striga din respoteri: Crim'a tradarei si a rebeliunei, cá-ci este amenintiata integritatea statului.

Cei mici de sufletu se sparie de amenintari cá acestea; din contra aceia carii se tienu în curentulu lucrurilor, precum era de es. coalitiunea magnatiloru Transilvaniei la diariulu „Ebredés“ fundatu de densii, precumu sunt si toti ardelenii, carii cunoscú históri'a si drepturile patriei loru, nepasandu-le nimicu de insultele si amenintariile adversariloru de calibru celoru dela „Kelet“ din Clusiu, se simtu în stare de a probá pâna la evidentia, cá tocma prin federalismulu historicu, practicatu în cursu de secolu, se póte asigura atátu integritatea monarchiei, cátu si a Ungariei cu provinciile ce se numescu parti constitutive ale Corónei asia, cátu cuventulu tradare aplicatu de cátra adversari la federalismulu historicu alu acestei monarchie suna în gur'a loru mai multu cá una blasfemia si totu-o-data cá contradicere chiaru la faptele loru; cá-ci altminte ce este si dualismulu mai multu de cátu federalismu, confederatiune, cu diferentia inse, cá acesta este realizatu numai între doue staturi si numai pe terminu de cate 10 ani.

Tradare? Tocma federalistii aru avea mai mare dreptu se numésca pe altii tradatori, carii au cutediatu a renuntia în numele tiei, la drepturile fundamentali historice a le ei, la contractulu inchiaietu între tíera si cas'a domnitória. „Nu noi, ci voi sunteti tradatorii,“ a respunsu mitropolitulu Alesandru comitelui Eszterházy în an. 1865.

Tradare? Maiestatea sa Monarhulu înainte de a emite minunat'a sa diploma din 20. octobre 1860 conchiamase inpregiurulu seu pe asia numitulu senatu imperiale inmultitu compusu din barbati renumiti ai toturoru provinciiloru si chiaru de ai statului Ungariei; indata apoi luase langa sene pe cáti-va barbati de statu din cei mai renumiti si leali, austriaci, boemi si unguri; apoi ascultandu intiepletele consiliuri ale acelora, s'a decisu a emite acea diploma. Adaugemu la aceste, cá dupa 4 ani dela infientierea dualismului totu M. S. vedindu intiepletesce marea necesitate de a indestula dreptele cereri ale provinciiloru si nationalitatiloru, în anulu 1871 a chiamatu inadinsu unu ministeriu federalisticu, numitu dela cei mai de frunte membrii ai sei ministeriulu comitiloru Hohenwarth et Potocky, unulu din Bohemi'a si altulu din Galiti'a. Atunci inse centralistii si dualistii uniti între sene ad hoc, se ridicara cá doue orcane asupr'a ministeriului Hohenwarth-Potocky si elu trebui se recéda. Dara

semintiele aruncate sub acestu ministeriu prin asia numitii articlii fundamentali, au remasu la popóra în memoria prospeta pâna în diu'a de astadi, caroru apoi se dete espressione noua în debaterile memorabili ale corpuriloru legislative din Vien'a, éra mai vertosu în cele de 5 dile, care au decursu în Camer'a deputatiloru Cislaitaniei. Din tóte discursurile inse câte s'au tienu în acele dile, celu mai memorabile a fostu tocma alu comitelui Hohenwarth tienu la 28. maiu în Camer'a deputatiloru, în cátu se póte dice, cá acela denóta o epoca în viéti'a parlamentara a Austriei.

În totu decursulu aceloru debateri din Cislaitani'a nu se aflà unu singuru oratoru de óre-ce renume, pe care se-lu fia lasatu conscienti'a a laudá dualismulu, ci toti l'au recunoscutu cá unu reu. Ei diferiau intr'unu singuru punctu; cá-ci adeca unii numiau dualismulu unu reu chronicu, care se întórce la timpu anumitu, pre candu altii 'lu-caracterisa de unu reu fórté periculosu, care aru trebui delaturatu la momentu. Chiaru si acei deputati, amici ai „constitutiunei actuale austriace, carii luptau pentru innoirea dualismului cá reu necesariu, pe care nu sciu cu ce se-lu inlocuéscá, au fostu destulu de sinceri cá se marturisesca, cá dualismulu le insufla si loru grija mare si le face multa dorere de capu. Unu singurelu deputatu Dr. Tomasciuk din Bucovin'a (romanu?) incepuse cu laudele dualismului; dara vedendu indignatiunea cu care erau primite cuventele lui, terminà dicédu, cá si elu crede cá sistem'a dualistica are se tréca prin mari reforme. Nici chiaru d. ministru de finantie de Pretis, care luptá pe vietia pe mórté cá se se termine odata certele de 2 1/2 ani, n'a scapatu unu singuru cuventu în laud'a dualismului, ci ilu-caracterisá numai cá unu stadiu de transitiune cátra unitatea monarchiei. Din contra chiaru colegulu seu betranulu si multu patítulu Br. Lasser, declará dualismulu fóra nici-o reserva de unu reu. Nici din ceilalti ministrii austriaci nu s'au sculatu nimeni cu vre unu cuventu de lauda pentru dualismu, ci toti l'au consideratu numai cá unu esperimentu. De alta parte inse nu s'au aflatu nici-unulu între ei, care se fia sciutu asta-data recomandá una alta sistema mai buna spre a se inlocuí dualismului. Dara fórté bine a disu renumitulu profesoru si fostu ministru dr. Herbst: Ce se mai negamu, pâna acuma ne temeamu de gurile unguriloru; se

Foisiór'a „Observatoriului“.

O victima incoronata.

Schitia istorica.

În 16 Aprilé 1770 resiedinti'a imperiala din Vien'a numita si Burg, semaná cu unu stupu de pétra. Scar'a cea mare, care duce la apartamentele imperiali era garnisita cu hatsiri si cu soldati din gard'a de corpu germana si unгурésca, cari erau postati în doue linii pâna în anticamer'a salei de audientia. Afara pe strada si în curte se adunase o multime mare de ómeni, cari se clatiná asemenea unui campu cu spice, candu sosea înainte portalulu principale vre-o trasura de gala a curtiei. Din care se scoborau cavaleri inbracati în costumuri bogate de gala si dame în toalete stralucitóre. Acestui spectacolu în afara corespundea altulu nu mai pucinu mare în interiorulu resiedintiei. Dejá undulá prin sale o societate alésa si stralucitóre de diamante, care parea cá innóta intr'o mare de lumina, ce se respandea prin mii de flacari reflectate prin cristalulu scilpitosu alu mariloru oglindi venetiane. În societatea aceea erau reprezentate aprópe mai tóte clasele societatiei inalte, precumu: uniform'a militara, rob'a avocatului, sutan'a abatelui, pretiosulu talaru alu cardinalului si alu episcopului.

Candu orologiulu suná siese óre, o trasura eleganta intrá în fug'a cailoru prin portalu. Soldatii presentara arm'a si din trasura se scobóri unu cavaleru coperitu cu decoratiuni, care fu intempnatu cu mare ceremonia din partea dignitariloru curtiei imperiale, care 'lu asteptasera la capulu scarei.

Cavalerulu streinu fu introdusu în sal'a de audientia, anuntiatu fiindu cu titlu: escelenti'a sa dlu marchisu de Dürfort, ambasadorulu extraordinariu alu sacrosantei Maiestati Ludovicu XV regele Francei. În acelasi momentu aripele usiei principale se deschisera si o voce striga: „Imperatés'a-regina! imperatulu!“

Mari'a Teresi'a condusa la braçiu de fiulu seu Iosifu II intrá în sala. În urm'a loru venea principii si principesele casei imperiale. Câteva momente domni tacere profunda; dupa aceea se audí unu discursu pronuntiatu în limb'a franceza, apoi unu respunsu în aceeași limba, si în fine imperatés'a luà de mana pe o juna copila si o presentá marchisului Dürfort.

Acea fiintia juna si frumósa tremurá si era palida. Ea primí din man'a ambasadorului unu portretu încadrat cu diamante stralucitóre. Candu tener'a dama luà portretulu, murmurá cu sfiéla câteva cuvinte, éra dupa aceea contes'a de Trautmannsdorf luà portretulu si 'lu prinse cu unu acu pretiosu la pieptulu acelei principese. Acuma se putea vedé, cá acelu portretu era alu unui june bine crescutu, cu o espressione de bonhomia în facia si cu nisce ochi melancolici. Elu putea fi cá de vreo 16 pâna la 17 ani. Totu cu acea ocaziune marchisulu Dürfort mai predete si o scrisóre autografa, si cu acestu actu ceremoni'a solemnă se terminá. Principes'a aceea frumósa si tenera era Mari'a Antoinett'a, archiducesa de Austri'a, care în momentele acelea se fidantia cu Louis, duce de Berri, viitoriulu rege Ludovicu XVI.

Candu acelu portretu alu dauphinului*) se leganá pe pieptulu acelei principese gentile si frumóse, care de abea avea 15 ani, ochii imperatésiei-mame stralucéu de-o bucuria incantátóre. Densa reusise se realizéde marele si atátu de multu doritulu actu politicu, de a lega acele doue dinastii puternice, adeca pe a Habsburgiloru cu a Bourboniloru. Asemenea unui curentu electricu se comunicá acea bucuria si admiratiune a Mariei Teresiei la toti asistentii. Imperatés'a era orgoliósa de succesulu seu, cá a pututu face, cá fiica-sa se fia redicata pe primul tronu alu Europei, pe tronulu lui St. Ludovicu. „Ce fericire! ce marire, ce viitoriu!“ esclamau curtenii neincetatu.

*) Dauphin == Delphinus, Serei simus Delphinus, era titulu principiloru de corona în Franci'a.

„Ce viitoriu?“ se întrebá în tacere Mari'a Antoinett'a si stríngéa acelu portretu la pieptulu seu, cá si candu s'ar fi temutu se nu 'lu piérdia. Condusa de fratele seu Iosifu, ea parasí sal'a de audientia. În sér'a aceea se dete o representatiune de gala la teatru în onórea dauphinei Francei.

În diu'a urmatóre principele Kaunitz, ministru casei imperiale, ceti actulu de renuntiere. Mari'a Antoinett'a din momentulu acela se espatriase pe sine din Austri'a, pentru cá se adópte Franci'a cá viitóri'a sa patria.

Cu o privire triumfatóre se uitá imperatés'a preste multimea ce se indésá în capital'a curtiei în diu'a de 19 Aprilé, în care se celebrá cununi'a. Archiducele Ferdinandu substituíá pe mirele. Mari'a Antoinett'a era inbracata intr'o rochia argintia. Cu voce firma ea dise „Da“. Organele sunara, fumulu de temâia se redicá spre ceru, chorulu intóná cantarea sa de lauda si imperatés'a ingenunchiè si se rugá cu devotiune pentru fericirea fiicei sale. Dara ce imagini voru fi turburandu linistea sufletésca a imperatésiei? Densa se simte infiorata si tremura. Mari'a Teresi'a tremura înainte órei de despartire de fiic'a ei.

Umbrele noptiei acoperu Vien'a. Imperatés'a veghiéda. Se redica din asternutulu seu, trece dealungulu camerei si deschide usi'a anticameiei. Cu voce inabusita chiama pe camarier'a sa, care si apare la momentu.

„Au venitú?“ întrebá imperatés'a.

„Dejá de o óra, Maiestate,“ i se respunde.

„Lasa-lu se între.“

Camarier'a ese, pentru cá preste câteva momente se se întórca insocita de unu barbatu betranu, inbracatu în negru. Imperatés'a remane singura în camera cu streinulu acela. Esteriorulu lui era puçinu recomandabilu.

Márcedu ca unu scheletu, cu unu nasu încárligatu, cu sprincene redicate si stufóse, cu nisce ochi mari si intiepatori, acésta era infaciosiarea antipatica a doctorului Gassner. Cine era óre acelu doctoru Gassner? Unulu

avemu curagiu, se le mai dicemu odata si câte unu categoricu si rotundu Nu si éra Nu.

Problem'a din urma remase cá se-o deslege totu comitele Hohenwarth celu din anulu 1871. Esc. sa si-a implinitu missiunea intr'unu discursu memorabile pronunsiatu in stilu lapidariu, aratandu popóraloru, pe ce cale póte se ajunga acestu imperiu dela dualismu la unitatea monarchiei; cale paciuita, legale si parlamentaria, adeca prin federalismu. Dati, dise comit. Hohenwarth, si garantati regatelor si tieriloru din Cislaisani'a autonomi'a si drepturile loru historice; éra candu veti fi terminatu acea reforma, cátra care aspirase partid'a nóstra la 1871 si pe care eramu se o realisámu curatu pe cale constitutionalá, cumu amu dice orthodoca, cu maioritate de $\frac{2}{3}$, si atunci veti vedé cá are se adópte si Ungari'a restaurarea unitáti in monarchia. „Scapati înainte de tóte pe Ungari'a de acea grija legitima, cá ati avé de scopu a o degradá la rangulu unei simple provincie. Aratati-i prin propriete vóstre institutiuni, cá sunteti decisi a respectá si apara ori-ce dreptu de autonomi'a (dass Ihr entschlossen und bereit seid jedes selbstverständige Recht zu achten und zu schützen). Acesta éra problem'a pe care aru fi trebuitu se o deslege barbatii de statu ai Austriei in 1867. Déca s'ar fi deslegatu acea problema, adeca déca s'aru fi stabilitu autonomi'a intréga a regatelor si tieriloru din Cislaitani'a si s'aru fi realisatu sistem'a federativa in spiritulu articiloru fundamentali din 1871, atunci nu credemu cá Ungari'a aru fi mai pusu in cumpana cu atáta rigóre, de o parte folósele finantiali in care totu s'a insielatu amaru, si de alt'a concesionile politice. DVóstra ati voitu se impingeti tierile in sistem'a centralistica, de care au fugitu, aru fugi chiaru astadi nu numai magiarii, ci si croatii si tote celealalte nationalitati.

Se póte cá lumea austro-ungurésca inca nu e matora in a sa maioritate pentru adoptarea sistem'e federalistice in sensulu susu-atinsu, dara la barbatii pe care-i dóre de acésta monarchia si de popórale sale, ide'a e matora si convictiunea facuta, cá federalismulu va triumfá. Asia vorbi c. Hohenwarth, asia simtu multe milióne de ómeni, si realisarea este numai cestiune de timpu.

O voce seriósa in ór'a suprema cátra clerurile romane si fruntasii poporului romanu in caus'a instructiunei popularie.

De unu archipresbiteru.

Budapesta 1878. (8-vo micu pagina 46.)

(Urmare.)

Daca poporulu nostru, macaru impreuna cu compatriotii nostri magiari si germani, s'ar fi potutu inchide cu nisce pareti chinezesci de catra concurenti'a straina, asia in cátu se nu fia potutu strabate in sinu-i multimea de venetici cu cultura mai inalta, cascigata din alte párti ale Europei, unde de dieci de ani, cu spese de millióne se lucra la cultivarea

poporului, atunci elu, poporulu nostru, o potea duce cátu de bine si cátu de multu, fiindu: cá pindre compatriotii magiari si germani se aflá între elemente si in conditiuni mai egali; dar asia astadi, candu nici comerziulu, nici industri'a, nici chiaru plugulu si sap'a nu se mai manuescu ca mai inainte, astadi candu ómenii caletorescu cu aburulu, candu scriu cu telegrafulu, si vorbescu cu telephonulu, candu ara, sémana, sapa si secera cu masine perfectiunate, candu calcula totu minutulu, ba pána si trénti'a si gunoiulu le pretiuescu dupa cele mai sigure principie, mai siguré regule economice, candu pe langa acést'a, pentru multu mai marile trebuintie ale vietiei si familiei sale, ni se ceru si dári si spese intreite si indicite, — poporulu nostru, remasu de secle mai totu la gradulu de cultura alu strabuniloru sei, si nu numai neindemnátu, ci adesea chiaru impededatu in desvoltarea sa, cumu se póta omulu sustiené concurenti'a cu strainii atátu de investiatu si rafinatu?? Cumu se póta elu continuá victoriosu lupt'a de viétia, lupt'a pentru esistenti'a sa? Ce póte fi mai naturalu de cátu retragerea lui dinaintea coloru mai culti, tocmai precumu au trebuitu si trebeu se se retraga milliónele de popóra primitive in Americ'a, Asia, Africa si Australia dinaintea pucineloru, dar cultelor si bine armatelor si disciplinatelor cete de Europeni!

Asia dara adeverat'a causa a decadentiei poporului nostru este: remanerea lui inapoi in cultura; séu adeca: lips'a lui de invetiatura; din cari apoi provinu tóte scaderile lui, si anume neharnici'a séu necapacitatea lui de a tiené pasu, a tiené concurentia cu strainii dintre noi si mai vertosu cu cei venitii din tieri mai culte si mai civilisate.

Póte cá altii se aiba alte pareri in privinti'a acést'a, si se atribue chiaru sistem'e de guvernare de astadi o parte a reului; eu inse sustinu, cá tocma de amu fi si noi astadi la guvernulu, n'amu poté impededá, nici face mai pucinu stricatória concurenti'a straina. Séu dóra guvernulu Romaniei, pentru cá este romanescu, a fostu in stare sé impedece ca strainii prin a loru concurentia mai calificata se intréca pe cetatienii romani in industria, comerziulu, agricultura si altele? Au nu este Romania mai totu asemenea amenintata de concurenti'a straina ca si Ungaria si Transilvania? Au nu se inmultiescu concurentia straina pe di ce merge si in orasiile romanesci in modu evidentu si amenintatoriu?

Acésta concurentia, precumu amu aretatu mai susu, este rezultatulu unei culture superióre, de aceea ea éra si numai printr'o cultura superióra se póte paralisá cu succesu, precumu speru ca voiu poté aretá in partea a trei'a, unde doresscu a me ocupá de cestiune.

III. Cumu se potu delaturá causele reului.

Daca recunóscemu cá concurenti'a cea mare straina a ruinátu pe ai nostri, si daca mai recunóscemu, cá acea concurentia este urmarea culturei

Teresi'a, „doctore asia este de fatalu aceea ce ai se 'mi descoperi?“

„Te rogu, — iti ordonu se 'mi spui aceea ce au cetitu ochii dtale in cartea viitoriulu.“ Dicéndu aceste, imperatés'a apucase braciulu doctorulu. Ochii ascutiti ai visionariulu se inpainjinara si fiinti'a lui se parea cá se inaltia in claru-obscurulu camerei. Departandu cu unu gestu linu man'a imperatés'e de pe braciulu seu, doctorulu Gassner facú unu pasu inapoi si dise: „Maiestate! frumosii umeri ai Mariei Antoinettei sunt destinati se pórté o cruce grea.“

S'a facutu dioa. Sórele este neguros. O multime de ómeni tristi se afla la scar'a principala a resiedintiei imperiale, cá martori ai despartirii unei fiice de mam'a ei. Pe ultim'a trépta a scarei stá imperatés'a stringédu in braciule sale pe fiic'a sa tremuranda. „Adio, Toni! adio, de o mie de ori — adio! D-dieu cu tine! Adu'ti aminte de noi si nu ne uita!“ 'i sioptea imperatés'a fiicei sale. Despartirea se parea imposibila. Éra si éra se saruta si se imbraciosiéda. „Serie'mi cátu mai desu, Toni. Voiu ceti scrisorile tale cu ochii scaldati in lacrimi. Eu nu sciu scrie cá dómn'a de Sevigné, dara te iubescu nespusu de multu si sunt convinsa, cá scrisorile mele 'ti voru face placere.“

„Mama! mama!“ plangea Mari'a Antoinetta si reluandu'si tóte puterile se desparti dicédu: „Trebeu se fia!“ Inca o ultima stringere de mana, inca o ultima inbraciosiare. Dupa aceea 'si luá adio dela surorile sale, care asistau la acestu spectaculu dureros cu ochii scaldati in lacrimi si suspinandu. Intindiendu man'a de adio dise fratelui seu imperatului Iosifu:

„Pe tine te voiu vedea in curendu.“

„De siguru,“ respunse junele imperatu, „eu voiu fi celu de antaiu care te voiu visita.“

Dupa aceea scoborandu scar'a se opri éra si la capulu ei si inaintandu doui pasi se mai întórse odata spre mam'a ei si 'i strigá: „Mama, noi nu ne vomu mai vedea nici-odata, nici-odata!“

Urcandu-se in trasur'a de drumu, la unu semnu datu caii pornescu si „n fug'a mare viitórea regina a Franciei parascescu pe 'u totu-deauna cas'a parintésca si patri'a sa.

(Va urma.)

moderne, culturei superióre; atunci de sine urméza cá voindu noi se scapámu si scutimu pre poporulu nostru de periclulu acelei concurentie superióre, trebeu se-i damu si lui, si inca cátu se póte mai cu graba, o asemenea cultura, cultur'a ce o pretinde timpulu, adeca imprejurările actuali.

Avendu poporulu nostru acésta cultura, prin ea si cu ea cásciga capacitatea séu harnici'a de a infruntá periclulu concurentiei straine si de a si-o face pre acést'a chiaru folositoria.

Este de comunu sciutu, cá cultur'a si invetiatur'a intreindu si indicédu valórea omulu, precumu radica pre individu si pre familia la stare mai buna, la védia, respectu, onóre, totu asemenea radica ea si pre popóra, séu natiuni intregi la stare si pusetiune mai buna, mai démna si mai favorabila; si éra si, precumu unu individu, fie celu din cea mai alésa familia, decade in védia, onóre respectu si avere, cu unu cuventu — in tóte, daca nu se cultiva potrivitu recerintelor starii sale si timpulu, totu asemenea decade si unu poporu, o natiune, daca nu se cultiva regulatu in spiritulu si dupa recerintiele timpulu, macaru de aru fi acelu poporu celu mai talentatu, séu celu mai mare si celu mai bravu si mai vitézu din lume. Dovéda ni este istori'a, si chiaru esperintiele timpulu, cari ne aréta destule popóra mari, talentate si eroice, dar totusi subjugate altora mai mici, inse mai culte.

Cultur'a dara, si adeca atátu cea morala, cátu si cea intelectuala, este singurulu medilocu care se póta face pre poporulu nostru harnicu d'a sustiené concurenti'a poporeloru straine ce astadi atatu de reu 'lu amenintia. Numai cultur'a este mediloculu prin care poporulu nostru 'si pote redobandi drepturile si bunurile perdute, si-pote face mai placutu presentulu si mai siguru venitoriulu. Deci ori-cine sinceru doresce redicarea poporului nostru, trebeu se se nisuesca a-i inlesni o cultura mai generala si mai superióra, dupa regul'a logice: „Cine voiescu scopulu, trebeu se voiescu si midiuócele.“ Numai si numai astfelu poporulu nostru se va redicá cu inlesnire pe nivoulu acela, pe care se afla alte popore culte, si in curendu se va afla in asemeni conditiuni favorabili, ca si ori care altu poporu de stare binecurentata.

Daca in cele pána aci espuse amu aretatu ca, caus'a regresului la poporulu nostru este lips'a de cultura, precumu o pretinde acesta presintele, in cele urmatorie 'mi voiu descoperi parerea mea asupr'a intrebarei practice.

(Va urma.)

Transilvania.

Sibiiu, 6/18 Iuniu. De Rosaliile juliane a descinsu daru din ceriu preste tieniturile nóstre; cá-ci dupa calduri de 2 septemani urmara câteva ploii bune. —

Despre actiunea mobilisarei nu potemu spune mai multu, de cátu aceea ce se vede publicatu in tóte diariile politice magiare si germane din tíera, cá adeca dn. ministru de interne prin unu intimatu presidiale alu seu adresatu cátra prefectii respectivi a inviatu (nu poruncitu) pe redactori, apellandu la patriotismulu si lealitatea loru, cá de acú inainte se se ferésca a comunica dela sine sciri si faime despre miscarile si preparativele militari, despre starea punctelor strategice fortificate, dislocatiunile si marsiurile ostirei, calitatea si cantitatea armelor si munitiuniloru bellice. Acea invitare a dlui ministru s'a comunicatu si redactoriloru de aici, cá si celoru din Clusiu, Pesta etc., carii o au si publicatu, pentru cá lectorii loru sa scia, cá voru fi crutiati a mai primi faime órbe. De alta parte publiculu va fi desdaunatu de ajunsu prin sciri imprumutate din afara si chiaru prin publicatiuni oficiali. Asia de es. in momentele de facia tóte respectivelu comande c. r. generali publica cumparaturi de cai de remonta si cai mocanesci (de munte); In. Comanda gener. din Sibiiu a denumitu comisiuni asentatórie de remonta: In Sibiiu pe 22 et 23 Iuniu pentru 29 cai de calaritu si 80 vite de dusu poveri. In Clusiu pe 22, 23 et 24 Iuniu 25 cai de calaritu si 100 de poveri. In Bistritia din 22 pána in 25. Iuniu pentru 188 cai de munte. In Rupea (Cohalm) si la Odorheiu in 22 et 23 câte 100 vite de munte. Se ceru cai tari si cumu se dicu, pietrosi; se nu fia mai mici de 184 centimetrii, nu mai teneri cá de 4 nici mai betrani de 10 ani, éra cei de munte potu fi si de 12 ani si in casuri esceptionali de 147 centim. Proprietarii au se stea buni pentru defecte si bóle de cai dela 15 pána la 30 de dile. Pretiurile caloru de remonta sunt fixate asia: Calu de povara, séu cumu le dicu in Romani'a, de sa-

maru, 120 până la 150 fl., calu de calaritu prin munti până la 300 fl. v. a.

Asentatiunea acésta de cai e declarata de urgenta. Tóte primariile comunelor sunt anuntiate, si proprietarii de vite copitate carii voiescu a le vinde la óste, potu afla dela cancelari'a primariei loculu asentarei si conditiunile ulterioari.

Diariile din Vien'a sustieniu, că conchiamarea rezervistiloru nu se întinde numai la 16 mii, ci trece preste 74 mii de feciori. Acestea inse sunt secrete ale comandelor militare, éra noi vomu crede aceea ce vomu vedea cu ochii, că-ci in fine si bataliile se facu pe suprafaci'a pamentului, éra nu in sinulu lui.

Dela Brasiovu. Au fostu spendiurati in 14 Iuniu asasinii dómnei Orescu si ai ficei sale. Casulu acesta merita consideratiune mai de aprópe.

Dela congresulu europénu din Berolinu.

Tóte popórale lumei civilisate si cu atátu mai virtosu ale Europei isi au ochii atientati asupra congresului dela Berolinu. Pacea séu resbelulu, existenti'a si viitoriulu càtoru-va popóra din Europ'a meridionale, prosperitatea celoru mai multe staturi europene, stau ascunse sub togele diplomatiloru adunati, acumu cá nici-odata dela 1815 si dela 1856. Si mai de aprópe in specialu, viéti'a si viitoriulu natiunei romanesci, independenti'a in afara si libertatea in laintru a statului numitu Romani'a, au se 'si priméseca din nou recunoscerea si sanctiunea européna dela acelu congresu. In ce mesura si proportiune, spre indestularea séu profund'a intristare a natiunei? acésta este intrebarea ce se pronuntia in momentele de facia din milióne de gurí in graiulu romanescu. „Ce sciti dela congresu? se dice astadi in locu de Buna dio'a si Buna ser'a.“

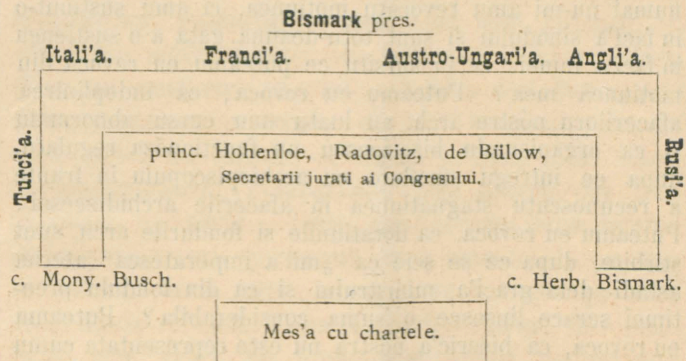
Ce scimu si noi dela congresu? Ne intréba lectorii. Dela elu, de prin pregiuru, se sciu multe; din sinulu lui inca nimic. Amu premisu in altu Nr., că diplomatii au decretatu indata in prim'a loru siedintia celu mai strinsu secretu in desbateri si concluse. Secretarii sunt jurati sub pedépsa de dimissiuone rusinósa. Totu asia si telegrafistii si alti functionari subalterni. Dara preste doue sute de corespondenti de ai diarielor veniti din tierile europene si din Americ'a astépta si se inbuldiescu pe la usile diplomatiloru cu lacomi'a ómeniloru peritori de fóme. Tóte le incérca pe la functionarii subalterni, rugatiuni, lingusiri, sume mari de bani; până acuma fóra nici-unu resultatu. Cu tóte acestea veti fi cititu in diariile de alte limbi multime de telegrame, care ti vorbescu de invoi, concluse luate de càtra congresu in unanimitate, éra altele despre diferentie de pareri, care s'aru fi escutu intre diplomati. Citindu-le si noi pe tóte, aflaramu anume dintre cele venite până sambata 28 telegrame, pe care oficiósele „Polit. Corresp.“ si „Wiener Abendblatt“ le declara de false, inventate inadinsu, numai spre a satura curiositatea publicului si a inmulti abonatii! Si in adeveru, că la cele mai multe din acelea le citesci cumu amu dice, minciun'a pe frunte. Intre acestea putemu numera de siguru pre cele publicate in 14. Juniu cá dela Berolinu, despre ténut'a si activitatea delegatiloru Romaniéi J. Brateanu si M. Cogalniceanu, mai alesu candu ele porta stigm'a urei din B.-Pesta ori din sinulu oppositiunei dela Bucuresci, care dupa opiniunea totoruru ómeniloru inpartiali tocma acumu isi face de capu.

Asia dara relative la sciri certe despre concluse positive care s'aru lua in congresu, séu despre dissensiuni ce s'aru nasce intre diplomati, trebue se ne armamu cu virtutea patientiei mai alesu dupace vedemu, că siedintie formali de congresu tocma nu se tienu in tóte dilele. Cu totulu alta-ceva sunt conversatiunile si conferentiele private si particulare ale diplomatiloru, din care totu se mai afla câte ceva; dara si aci se cere sita désa, spre a le alege bine.

Deocamdata publiculu póte fi servitu cu alte sciri dela acelasu congresu, destulu de interesante si instructive pentru noi toti. Asia de e. merita se cunóscemu numele si rangulu aceloru mari diplomati, in ale caroru mani sunt depuse astadi destinele Turciei, ale popóraloru dintre Carpati, Balcani si trei mari, apoi chiaru si ale Europei preste totu.

Sal'a in care se tiene congresulu este un'a din cele mai pompóse; asia si camerele apertinente. Pavimentulu preste totu e coperitu cu tapete (covóra) de cele mai pretióse. Candelabre colossali cu sute de lumini, pendente din plafondu. Scaune de sculputura rara inbracate cu stufe de metasa grea. La ferestrii perdele aurite. Alaturea intr'o salisióra eleganta buffetu cu bucate si beuturi deliciose.

Una alta camera de fumatu. Dela fia-care reprezentante primariu alu tieriei câte una linia telegrafica, intinsa până in sal'a telegrafului si a secretariloru speciali, mai multi pentru fiacare statu, siedietori in alta sala. Tóte usile incuiate cu mare grija, usieri si vigiliu prin coridóre. Figur'a mesei la care siedu diplomatii este semi-patrata, séu cumu ii dicu unii, potcova. Representantii staturiloru nu ocupa locu dupa vechime ori rang, ci dupa Alfa-beta, cá se nu dea cauza de certa, cumu se intemplase in alte congrese mai de multu. La o parte in midiulocu stá una mésa lunga coperita cu chartele Turciei, Rusiei, Austriei, Romaniéi, Greciei, Serbiei, Muntenegrului etc. Figurele alaturate acilea ne dau o idea despre acelea mese si de ordinea in care sunt reprezentate staturile.

Membrii congresului luati dupa staturi sunt: Angli'a. Lord Carolu Beaconsfield, de ani 73, cunoscutu sub numele de famili'a sa jidovéca (baptisata) D'Israeli, ministru presedente. Lord Salisbury, de ani 48, aristocratu de familia stravechia, diplomatu renumitu. Lord Odo Russel de 49 ani, ambasadoru la Berolinu.

Austro-Ungari'a. Com. Juliu Andrassy, de ani 55*, ministru de esterne. Br. Haimlerle, nu e inca de ani 40. ambasadoru austr. in Rom'a. Com. Károlyi, ambasadoru in Berolinu.

Franci'a. N. H. Waddington, dupa familia de origine anglu, fiu de fabricantu, de ani 52, omu de spiritu si erudit, ministru de esterne. Com. Saint-Vallier, de ani 40, familia vechia, actuale ambasadoru alu Franciei la Berolinu.

Germani'a. Principele Otto Bismark, cunoscutu la tota lumea, mare cancelariu. E. B. de Bülow, de ani 63, ministru de esterne alu Germaniei, Principele Chlodovicu C. N. Hohenloe, de ani 59, mare ambasadoru la Parisu.

Itali'a. Com. Lud. Corti, fostu ambasadoru in Vashington, apoi in Cpole, astadi ministru de esterne, Com. E. de Launay, trecut de ani 70. diplomatu de professiune mai alesu dela 1853 încóce, astadi mare ambasadoru in Berolinu.

Russi'a. Principele Alesandru Michailovicu-Gorciacov, mare cancelariu, nasc. in a. 1798, din teneretie fostu totu in functiuni diplomatice in Londr'a, Florenti'a, Stuttgart, Francfurt, Vien'a. Com. Siuvalov, fostu ministru de politia, astadi ambasadoru in Londr'a. Br. D'Oubril, alu treilea.

Turci'a. Cara-Theodori, grecu crestinu, secretariu de stat in ministeriulu de esterne, omu fórt de desteptu si activu, incuscritu cu famili'a Aristarchi, isi facuse studiile in Europ'a. Sadullah bei. Mehemed Ali, prussianu renegatu, dara de origine francesu din famili'a burgesa Detroit, generalu renumitu, cunoscutu prea bine din campaniile anului trecut, atátu in Muntenegru, câtu si in Bulgari'a, omu cá de ani 50.

Dela Romani'a cunóscemu prea bine numele domniloru delegati. Dela Greci'a este ministrulu Delijanis. Dela Serbi'a ministrulu Ristici. Dela Muntenegru Bozo Petrovicu, unchiulu principelui.

Se vorbesce că staturile suverane de rangulu alu doilea si alu treilea inca pretindu, cá se li se faca locu in congresu.

Membrii congresului au la dospositiunea loru mai multi secretari adusi din patri'a fiacaruia, totu ómeni alesi. Asia secretari austriaci sunt cu totii 7, anglii 15, francesi 8, italiani 4, russi 6, otomanii 5, intre carii si crestini, germani din locu 7, cu totii 52 de secretari la congresu, dintre carii inse unii sunt chiaru si ambasadori, consiliari de ambasade, generali, coloneli etc. Acestia nu cá aru avea in congresu cuventu si votu, cu tóte acestea nici-decumu nu sunt chiamati acolo numai de distractiune, ci pentru-cá delegatii proprii se aiba cu cine a se consulta in multime de casuri.

Scirea mai noua positiva, care se póte inregistra dela congresu este, că luni in 17 se tienu a dou'a siedintia, dela 2 până la 5 óre d. a. Gorciacov de si bolnavu, a participatu la dens'a. Atáta e totu.

*) Nasc. in S. Mart. 1823.

Cestiune négra dela Aiudu in Transilvani'a.

Nu este auru ori-ce straluce.

Noi romanii, defaimati si innegruti din tóte partile, cademu adesea in tentatiune cá se credemu, că defectele nóstre sunt mai mari decâtu a le altora si cá noi amu fi mai rei decâtu altii. Se apere D-dieu cá se voimu a coperi si netedi pecatele nóstre cu ale altora; suntemu inse datori a le cunóscé si pe cele straine si a le pune in cumpana cu ale nóstre, apoi a cere cá se ni le co-regemu si unii si altii.

Dumineca in 16 Iuniu s'a deschisu in Clusiu congresulu, ori déca voiti se'i diceti sinodulu reformatiloru (calvini), din Transilvani'a, carii mai toti magarii dupa nationalitate, sunt aprópe 300 de mii la numeru. Multe din agendele acelei adunari voru fi nu numai de interesu particulariu, ci si generale, pentru alti locuitori ai tieriei, anume acelea care au a face cu scólele confessionali.

Lectorii nostrii voru fi aflatu de airea, că inainte cu vreo 5 ani la colegiulu celu mare din Aiudu, numitu alu principelui Bethlen, dotatu odinióra cu domenie intinse, s'au descoperitu deficite de mai multe mii in computuri, si cá caus'a venise inaintea tribunalorulu. Dupa aceea cestiunea inveninata se discutá cu multa pasiune, ura si urgia, mai alesu in foile confessionali (calvinesci) Szemle (Revista) si „Protestáns Közlöny“ (Monitorulu protestantu), éra mai de curendu trecú si in „Kelet“ Nrii 135 si 137. Caus'a este nespusu de incurcata; atáta inse esí totusi la lumina, cá sub curatorii vechi optu ani de dile n'au datu nimeni nici-unu computu (socotéla) despre averile si veniturile colegiului, éra dupa mórtea unuia din curatorii-economi, consangeniului inchiaiera unu computu, din care s'ar vedea, cá pe langa spese exorbitante ce s'au facutu, colegiulu totu ar fi mai remasu datoriu repausatului curatoru cu 10 mii de florini! In acelasu timpu se sculara profesorii asupra curatoriloru si luandu la góna mai alesu pe Fosztó Ferencz, ilu cotira la o parte, éra dupa aceea pusera densii man'a pe tóta administratiunea averiloru. Teoretici pedanti si lipsiti de praxea vietiei cumu sunt multi din ei, pe langa certe furióse continuete prin diarie, intentara si procese, nu precumu le-ar fi dictatu mintea practica, ci tóte pe dosu, cu patima órba, aruncandu cu noroiu in barbati cá Georgie Pogány (comite supremu, romanu de origine), Iosifu Zeyk (detto), Szabó, repaus. Kasza etc. Urmarea fu, cá precumu arata „Kelet“, acuma se afla in pericolu, cá in locu se castige procesulu contra curatoriloru lenesi, séu de rea credintia, se le mai platésca 10,000 fl. plus spelele procesului!

Dara acésta calamitate si rusine de tíera inca totu tréca-duca-se, cá o aru fi „cocolositu“ cumu-va, si póte cá s'aru fi consolatu cu romanesculu: Ce-a fostu verde s'a uscatu, ce-a fostu dulce s'a mancatu; cei ce s'au unsu de miere, si-au linsu degetele si atáta e totu. Mai de curendu inse a esitu la lumina una dracia neasemenatu mai mare. Prea oo. ddni profesori dela Aiudu administrara averile scólorulu in cursu de 4 ani, fóra cá se presente computu si bilantiu. Dupa mai multe ursorie in fine abia in a. 1877 asternura unu bilantiu la auctoritatea superioare eclesiastica. Acésta trimise una comisiune de 5 membrii, care inse aflá, cá positiunile de venituri si spese nicidecumu nu aru fi documentate de ajunsu, cá dd. profesori preste ce au spendatu tóte veniturile, au atacatu si fondurile, din care s'a documentatu până acuma cá cheltuite 210,000 di: doue sute diece mii de florini, la care se mai adaoze si pe a. c. 1878 unu deficitu frumosiulu de 40 mii fl.! Déca acestea deficite nu aru fi bine documentate, ti s'aru parea fabulóse.

Petre Petre calvinescu dela Aiudu, ai patit'o si tu cá si altii. Unde-ai fostu si n'ai grijitu de cei carii porta sierpariulu si pung'a? Acuma te plangi si tu, cá ai ajunsu se'ti speli rufele manjite prin curtile veciniloru si nu acasa la tine, cá se nu te scia tóta lumea. Ai dreptate. Dara uita-te, asia este Nemesea, ea pedepsece cá din chiaru-seninu. Prea erai fariseu, prea te inganfai, cá tu nu esci cá alti peccatosi. Hai de de, dara inca déca ar veni „Draculu schiopu“ dela Madridu,* cá se ridice invelisiile caseloru si plafondurile, se deschida cassele de bani pe la mai multe locuri in tíera si se numere mereu până in cantatulu cocosiloru! Elu numera fórt iute. Acuma „Kelet“ dá lumei se pricépa, cá n'ar strica se se amestece si la ei statulu.** Reu ati ajunsu Petre! Voi aveti autonomi'a vóstra, independenti'a vóstra eclesiastica, cumu nu se mai afla alt'a, decâtu dóra numai in staturile unite americane. Cine v'a farmacatu, cá se nu'i trageti la computu in câte optu si patru ani de dile?

Romani'a.

Toti cáti iau in mana diariile din acésta capitala, se simtu cá strinsi de ánima citindu tocma acuma, in momentele supreme, atátea atacuri violente si chiaru vrasmasiesci intru tóta puterea cuventului, rapedite asupra gubernului si a partidei liberale. Se nu fia nicidecumu aceea ce dicu foile gubernementali: Nebunia séu tradare de reactionari; atáta inse este si remane constatatu de càtra press'a straina pe câtu este ea inpartiala càtra romani, cá acea ura si urgia, acea „furia valachica (cumu ar fi furia teutonica)“ in dilele nóstre nu'si mai are parechi'a sa decâtu la serbi, la greci si la arnauti. Se ne întórcemu faci'a dela acelea scene torturatórie si se ne ocupamu de ceva mai inbucuratori.

✓ Citimu adeca in „Romanulu“ din 4/16 Iuniu:

Banchetulu datu ieri séra bardului Romaniéi a fostu ceea-ce trebua se fia: o intrunire de infratire intr'unulu si acelasu simtiementu de admiratiune si de recunoscintia; o intrunire, in care splendórea serbarii se unia cu caldur'a, cu sinceritatea si cu unanimitatea omagielorú aduse poetului, de care astadi

*) L. V. de Guéva, cu abolo cojuelo.

**) Primulu dia Nr. 6.

se mandresce nu numai România, dera si totu ce e de ginte latina; acesta serbare a fostu incoronarea poetului inca in viétia, fericire forte rara, dupa cumu insusi o dise, in cuvinte atatu de bine simtite.

In diu'a in care amu aflandu isband'a dobendita la marele concursu de la Montpellier de d. Vasile Alexandri, amu disu ca natiunea ii va tienea sema de acesta noua stralucire adusa de dea asupra poesiei romane si asupra numelu de romanu.

Natiunea n'a mersu de asta-data incetu in manifestarea recunoscintei seles: ieri sera preste cinci sute reprezentanti ai guvernului, ai reprezentatiunii nationale, ai toturor claselor si tututoru partidelor se adunau spre a areta recunoscint'a natiunii catre poetulu ibutu care, dupa cumu a disu atatu de frumosu d. ministru Chitiu, ce a vorbitu in numele Domnului, alu Dómnei si alu guvernului, a dobenditu la unu mare concursu alu latinatatii „o aureola, din care o dulce raza s'a refrantu si asupra scumpei nostre Romanii.”

Banchetulu a respunsu pe deplin la solemn'a oca-siune ce l'a provocatu. Sal'a splendidu decorata si iluminata, animatiune mare, multime imensa, lojele mai tote ocupate de elegante domne.

Serbaria a fostu deschisa prin cantulu ginte latine pusu in musica de celebrulu compositoru italianu Marchetti si executatu de unu coru de peste doue sute cinci-dieci de cantareti, acompaniati de o numeroasa orchestra. Orchestra era dirigiata de d. Wist si corulu de d. Wachman, directorulu conservatorului.

Toti ospetii au ascultatu cu religiositate in piciore innulu latinatatii, apoi ospetulu a inceputu.

Presiedinti'a banchetului fusese incredintiata dlui Cretiescu, primu-presiedinte alu Curtii de casatiune.

Sal'a era ocupata in totu lungulu seu de trei lungi mese, care la capetulu de spre scena se uniau printr'o a patri'a masa pusa de-a curmedisulu; la acesta era asiediatu poetulu, avendu inaintea sea unu ornamentu compus de o mare lira incununata cu flori; la drépt'a sea siedea d. presiedinte alu Curtii de casatiune, apoi d. ministru alu instructiunii publice, d. Boierescu, si alte personalitati; la sting'a sea siedea d. ministru de resbelu, d. ministru alu justitiei, d. Dumitru Sturdza etc.

Primulu toastu a fostu radica cu presiedintele banchetului, d. Cretiescu, pentru Mariele Loru antaiu si apoi pentru poetu; cuvintele demne, forte bine simtite si bine dise ale dlui Cretiescu, au fostu caldurosu aplaudate.

Apoi a vorbitu d. Chitiu, ministru alu instructiunii publice, in numele Domnului, alu Dómnei si alu guvernului. Fericitele expresiuni gasite de d. Chitiu spre a saluta pe ospele banchetului, au produs o viua satsatiune.

Dupa acesta au vorbitu d. ministru de resbelu, d. Urechia, d. Dumitru Sturdza, d. V. Boierescu, d. Esarcu, d. Stancescu, in numele teatrului, si d. dr. Marcovici.

D. Vasile Alexandri de trei ori a luat uventulu, respundendu si multiamindu, cu unu succesu totu crescendu, omagielor ce i se aduceau, gasindu la fia-care dat o noua idea, unu nou simtimentu si o noua expresiune poetica, spre a incanta pe auditorulu seu si a face farmeculu celu mai placutu alu serbarii.

Corespondentie particularie ale „Observatoriului”

Sibiiu, in 12 Iunie n. 1878. Dle redactoru! In Nr. 37 alu foi, ce redigetii a-ti publicatu unu raportu despre siedintia a VII a sinodului archidiecesanu. In acestu raportu, care de altcumu nu corespunde in nici o parte cu realitatea, mi se punu mie in gura nesce cuvinte, cari nu le amu rostiu si mi se atribue fapte, cari nu s'au intemplat.

Ve rogu deci, domnule redactoru, a da locu in foia DVostre urmatorilor putine cuvinte rectificatore:

Raportorulu DVostre dice: „deputatulu si totodata protonotariulu sinodului Eugen Brote insinua si citesce o alta motiune tiesuta cu nisce motive, mai bine invective fabricate firesce in clubulu pretinsei partide regeneratore...” Eu nu cunosc o partida regeneratore si cu atatu mai putinu unu clubu alu ei. Daca o astfelu de partida totusi ar exista (unu raportoru iscusitu afla si scie multe!), declaru ca motiunea mea din cestiune n'a avutu onorea a fi fabricata nici in clubulu pretinsei partide regeneratore nici in clubulu altei partide — neregeneratore. Prin urmare declaru afirmatiunea raportorului DVostre de unu neadeveru.

Dupa ce raportorulu DVostre afirma, ca motivele motiunii mele aru fi fostu indreptate contra archiepiscopului-presiedentu — ce aseminea nu este adeveratu — me invinovatiesce ca a-si fi propusu unu „absurd”, face unu colonu si subu semnele citareii insira nesce cuvinte fara intielesu, cari publiculu cetitoriu trebuie se le priveasca dreptu motiunea mea. Recunoscu dinpreuna cu raportorulu DVostre ca cuvintele insirate subu semnele citareii, cari cuvinte au de a infacia motiunea mea, constituie notiunea absurdului, dar protestezu in contra identificariii acelor cuvinte cu motiunea mea. Eu amu presentatu sinodului motiunea mea in scrisu, asia incatu nu mai pote incapea nici cea mai mica indoiala despre cuprinsulu ei. Aceasta motiune presentata sinodului n'are de a face nimicu cu absurdulu raportorului DVostre.

Se afirma mai departe, ca la facerea acelei motiunii — care cetitorii „Observatoriului” nu o cunosc — a-si fi fostu indemnata de o intentiune reutaciosa si prostitutoare. Acesta este o parere individuala a raportorului DVostre si dupa ce publiculu scie ca raportorulu DVostre este dlui Petru Petroviciu, nu mai amu de a mai dice chiar nimica.¹⁾

¹⁾ Publiculu scie acumu din pen'a dlui Petroviciu, ca raportorulu a fostu asta-data dsa; dara partea cea mai mare a lectorilor acestui diariu inca totu nu scie, cine e acelu Petroviciu, ceea ce inse mai virtosu din caus'a acestei discordii este necesariu a se scie. Dn. P. Petroviciu, unu omu betranu, tata de familia, cu unu fiin in functiunea statulei, altulu dr. in filozofia, alu treilea in classile gimnasiali superiori, a foia mai multi ani in serviciulu

In sfrsиту se dice: „in siedinti'a de eri sara, care-i premerse una secreta ingusta, infatiosindu-se si dlu Eugen Brote... si opintindu-se prin cuvinte molcomitoare si se datoriu²⁾ a-si repara argumentele motiunii sale, o „revoca” pur si simplu.”

Aceste cuvinte, de si intielesulu loru este forte obscuru, esprima unu neadeveru „puru si simplu”. Nu intielegu ce va se dica „a me opinti prin cuvinte molcomitoare” si „a me indatori a-mi repara argumentele”, dar intielegu ce va se dica a-mi revoca motiunea. Si fiindca o intielegu acesta, afirmatiunea, ca eu mi-asi fi revocatu motiunea o declaru de unu neadeveru, scornitu de d. Petru Petroviciu. In siedintia secreta eu mi-amu desfasiuratu mai pre largu motiunea si in siedintia publica s'a votatu asupra motiunii mele si cu 16 in contra 15 voturi s'a primitu a se trece la ordinea dilei. Cumu se puteau intempla aceste, daca motiunea mea era revocata?! Spre linistirea d. Petroviciu inse fie disu, ca eu nu numai nu-mi amu revocatu motiunea, ci amu sustinut-o in faci'a sinodului si sunt totu-deauna gata a o sustienea in faci'a lumei. Si in sfrsиту ce puteamu eu revoca din motiunea mea? Puteamu eu revoca, ca indeplinirea afacerilor nostre arch. au luat unu cursu abnormalu si ca organismulu bisericescu nu functioneaza regulatu, dupa ce intregu sinodulu cu archiepiscopulu in frunte a recunoscutu stagnatiunea in afacerile archidiecesei? Puteamu eu revoca, ca dotatiunile si fondurile arch. sunt stirbite, dupa ce se scie ca „mil'a imperatesca” aterna astadi dela graci'a ministrului si ca din fondulu preotiei serace lipseste o suma considerabila? Puteamu eu revoca, ca biserica nostra nu este reprezentata cumu se cuvine si ca constituti'a bisericesca este periclitata, dupa ce tote sinodele eparchiali au recunoscutu acesta si si-au trimisu deputatiuni la Metropolia pentru a delatura reulu?!

Ve asigurulu dle redactoru de deosebitele mele considerari
Eugen Brote,
deputatu sinodalu.

Not'a Redactiunii la acesta discordia.

Odata pentru totu-deauna. Voindu se ne aparamu diariulu nostru pre catu numai se pote in viétia publica, de polemii precumu sunt si acestea sinodali, reflectamu la nesce impregiurari, care de altumentrea potu se fia cunoscuta la toti carturararii din patri'a nostra. La noi s'au tienutu din secolu, se mai tienu si astadi sute de adunari, conferentie, siedintie publice, séu dupa vechiulu usu, in disordine, adesea sub ceriulu liberu, séu chiaru in puterea vreunei legi. Indata-ce adunariile se tienu cu usile deschise si iau caracteru publicu, se intielege de sinesi, ca'i este permisu ori-cui a intra si a sta ori siedé la loculul destinatu pentru publiculu strainu de aca adunare. De aci incolo nu mai pote fi opritu nimeni, deca e carturariu, ca se nu 'si faca insemnari, se scria si se publice din cele audite si vedute ori-ce si ori-cate va voi elu. Aca libertate a carturariloru parcede din natur'a publicitatii respectivei adunari. Dara nu scimu cumu se intempla, ca la carturararii si corespondentii din adunari publice se pote aplica in cele mai multe casuri axiom'a cunoscuta: Duo cum faciunt idem, non est idem. Las' ca de voru fi carturararii apartinentori la diverse partide, fia-care va da raportulu si descriptiunii sale colorea partidei proprie, — dara tocma si candu ei sunt cu totul impartiali si se ducu cu motto in fruntea notitiilor: Amicus Plato, amicus Socrates, sed magis amica veritas, forte raru se intempla, ca se aiba aceleasi vederi asupra discutiunilor; preste acesta unele lucruri le uita unii, altele altii. De aici apoi se nascu multime de reclamatii, rectificari, chiaru recriminari, demintiri, insulte, pana si hostilitati. Spre a evita miserii de acestea omenesci, corporatiunile si adunariile de omeni civilisati, cari tienu la demnitatea loru, iau diverse mesuri de precautiune. Secretarii séu actuari alegu dintre membrii cei mai atentivi, mai pucinu passionati, nici dominati de ure personali. Totu-odata decidu, ca procesele verbali (protocolele) siedintiilor se fia redactate asia, in catu cei interesati la cestiuni se affe in trensele totu la ce au dreptu se cunoasca, se nu aiba trebuintia de a mai cere si alte informatiuni pe de latari. Deca inse publiculu nu e indestulatu nici cu atata, si totusi cere se se evite scandalele, acuma, candu stau la dispositiune mii de diarie in 100 de limbi? Atunci remane uniculu asilu siguru din aintea reclamatiiunilor si recriminariilor: stenographi'a, inse chiaru si aceea controlata. Se fia adeca celu pucinu doi stenographi alaturea, ca se nu le scape nici-unu cuventu si nici macaru unu suspinu, deca se pote. In lipsa de stenograme, certele potu lua dimensiuni neterminabili.

Congresele si sinodele bisericeii romanesci greco-resaritene sunt obligate a tiené siedintie publice in puterea statutului; sunt espuse prin urmare la tote consecentiele, bune rele, ale publicitatii. Midiuloculu celu mai eficace de a evita pe cele rele este si aci: stenographi'a.

Corespondentia.

Dela Beiusiu, 2/14 Iunie. In acestu orasielu din comitatulu Biharului ca de 3 septemani incóce se latira faime dese de tetinariii. Omenii spaimantati isi spunu in fia-care di, ca s'au aflatu pasquile aruncate, in care se amerintia cu focu cutareii strade séu cutarorulu familii. Pana acumu inse nu s'a intemplat nici-unu casu de incendiu si locuitorii au remasu numai cu

statulu la Temisió'a si pe airea sub austriaci, a trecentu in functiune la diecesea Aradului, de unde fu adusu la Sibiiu si aplicatu in cancelaria mitropolitana; a participatu in a. tr. si ca colaboratoru la Telegrafulu romanu. Acesta este Petru Petroviciu.
Not'a Red.

²⁾ In acestu cuventu este numai una eroare de tipariu. In Msptulu originalu este sedatòrie (lat. sedare) — impacatòria linistitòria.
Not'a Red.

spaim'a. De altumentrea amerintiari de acestea puse in cerculatiune de catre unii strengari betivi si poltroni miserabili nu sunt nici-o raritate in orasiile Transilvaniei si ale Ungariei, sunt si ele un criteriu alu barbariei selbatice. Dara in Beiusiu se mai intempla si altu-ceva ne mai auditu pe airea. Directorulu gimnasiului romanescu fu provocatu de catre auctoritatea civile ca din chiaru-seninu, se mustre pe studenti, ca se nu amerintie pe locuitori cu focu. Aca scire produse prea firesce, indignatiune si scandalu generale la tota tinerimea, care se simti greu insultata si calumniata in modulu acesta.
Unu studente.

Cunoscintie economice.

— Pentru a inmultu laptele la vaci, este consultu a le da cu trei luni inainte de a fata in fia-care di trei pumni sementia de inu fiertu, pe care o presari in nutretiu.

— Deca o juninca este cu vitielu séu nu; se pote cunosce, deca mulgi din ugeru fluidulu ce'lu contine si 'lu freci cu degetulu in palma. Deca fluidulu este resinosu si cleiosu, atunci vac'a este cu vitielu; deca fluidulu este fara consistentia si apatosu, atunci vac'a n'are vitielu. La vaci prob'a se face, turnandu cateva picaturi din laptele multu prósparu intr'unu paharu cu apa; deca pe fundulu paharului se formedia picaturi, atunci vac'a este cu vitielu; deca ap'a se turbura, atunci n'are.

Post'a redactiunii.

Sibiiu, 18 Iunie. Retour la posta. Scrisori nefrancate nu se primescu nicairi, cu atatu mai pucinu la redactiuni, ca-ci abstractiune facuta de pedeps'a taxei indoite ce ar avea se platésca primitoriulu, ele se considera ca insulte si pasquile.

Reciti'a, 12 Iunie. Reu ne-ai intielesu. Fii linistitu. Te iubimu si stimamu.

Dumbravu, 17 Iunie. Se va regula, dara pana candu?

Baru, 16 Primitu.

Cursuri de Bucuresci in Lei noi (franci).

	15 Iunie n.
Obligatiuni rurale din 1864 cu 10%	1. 98.75 b.
Imprumutulu Oppenheim din 1866 cu 8%	„ 88.25 „
Obligatiune de imprumutu dominiile din 1871 cu 8%	„ 94.75 „
Creditu fonciariu (hipot.) rurale cu 7%	„ 88.50 „
Creditu fonciariu urbanu (alu capitalei cu 7%)	„ 76.— „
Imprumutulu municipale nou (alu capit.) din 1875 cu 8%	„ 90.50 „
Fondulu de pensii (per 300 l. a.) cu 10%	„ 165.— „
Actiunile caliloru fer. rom. din 1868 cu 5%	„ 27.40 „
Actiunile caliloru fer., prioritati din 1868 cu 6%	„ 72.60 „
Daci'a, Compania de asecur. din 1871 actiunea de 250 l. a. 8%	„ 160.— „
Romani'a, Compania de asecur., (act. de 100 l. n.)	
1873 cu 8%	„ 50.— „

Marele losu

de 450,000 marce imperiali

pote se lu castige ori-cine vrea se intinda Fortunei man'a!

Sub acesta devisa recomand eu

loteri'a provinciala din ducatutul Braunschweig garantata de statu.

Aceea e compusa din 86,000 de losuri, care cuprindu 44,500 castiguri in bani, dintre cari castigulu principale ev. 450,000, spec. 300,000, 150,000, 80,000, 60,000, 40,000, 30,000 etc., se voru trage preste cateva luni. Sum'a totala a castiguriloru face:

8,806,000 marce in auru.

Prim'a tragere se incepe la 13. Iuliu a. c. spre care scopu eu recomand losuri originali de

$\frac{1}{1}$	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{4}$	$\frac{1}{8}$
v. a. fl. 9.35	v. a. fl. 4.70	v. a. fl. 2.35	v. a. fl. 1.20

pe langa tramitarea sumei in auru, in bilete de banca séu in marce. Participantii la acesta loteria primescu dupa fia-care tragere de numeri planulu officiosu, listele de castigu si banii castigati, cu tota promptitudinea.

Deci amatorii de a participá se se adreseze cu tota increderea catra

Carolus Bosse jun.,

coll. primariu de loteria in Braunschweig.

Carti romanesci mai nové.

Amoru si dincolo de momentu, novela de Panson du Terail. Traducere de N. F. Negrutiu 30 cr.

Collecta de Recepte din economia, industria, comerciulu si chemia de G. F. Miculescu 50 cr.

Elemente de Pedagogia de Melidon 1 fl.

Fisica experimentalata pentru V. si VL clasa din scol'a poporala de E. Andreescu 30 cr.

Manualu asupra procedurii in cauzele mai menunte (Art. de lege XXII. 1877) de Jos. Popu 80 cr.

Motii si curcanii de A. J. Odobescu 1 fl.

Procedur'a cartii funduarie, traducere elucrata pentru partide si agenti de Gr. Miculescu 80 cr.

Vocabulariu completu pentru opurile lui Caiu J. Cesaru de Dr. V. Glodariu 1 fl. 80 cr.

Resbelulu orientale de Dr. A. P. Alessi si prof. M. Popu. In 10 brosiurele a 40 cr. v. a., care se vundu si singuratece. Acei p. t. abonanti cari tramite costulu operii intregi (4 fl. v. a.), voru primi cu brosiura ultima unu tablou mare

„Occuparea Plevnei”

gratis, care tablou in libraria nu se va vinde sub 5 fl. v. a.

In curendu ve putemu servi si cu dram'a:

„La Plevna” de Georgiu Sionu.

W. Krafft in Sibiiu.

Tipariulu lui W. Krafft in Sibiiu.